

XÂY DỰNG VĂN HÓA HỌC TẬP CỦA HỌC VIÊN CÁC TRƯỜNG SĨ QUAN QUÂN ĐỘI TRONG KỶ NGUYÊN SỐ

Đỗ Trung Linh¹

Email: trunglinhlhp@gmail.com

Ngày tòa soạn nhận được bài báo: 18/08/2025

Ngày phản biện đánh giá: 8/10/2025

Ngày bài báo được duyệt đăng: 23/10/2025

DOI: 10.59266/houjs.2025.763

Tóm tắt: Trong bối cảnh chuyển đổi số đang diễn ra mạnh mẽ trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo, việc xây dựng văn hóa học tập của học viên các trường sĩ quan quân đội trở thành yêu cầu cấp thiết nhằm đáp ứng yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực quân sự chất lượng cao. Nghiên cứu tập trung phân tích cơ sở lý luận về văn hóa học tập và văn hóa học tập số trong môi trường quân sự; làm rõ đặc điểm, thực trạng và những yếu tố ảnh hưởng đến việc hình thành, phát triển văn hóa học tập của học viên trong kỷ nguyên số. Trên cơ sở đó, nghiên cứu đề xuất hệ thống giải pháp mang tính khả thi nhằm phát triển văn hóa học tập tích cực, sáng tạo và bền vững, gắn với đặc thù đào tạo của các nhà trường quân đội, được cụ thể hóa theo từng chủ thể và cấp độ thực hiện (nhà trường, cấp quản lý, giảng viên, học viên). Kết quả nghiên cứu không chỉ góp phần bổ sung cơ sở lý luận và thực tiễn về phát triển văn hóa học tập trong các cơ sở giáo dục quân sự, mà còn định hướng đổi mới công tác giáo dục - đào tạo, phù hợp với lộ trình chuyển đổi số trong toàn quân, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại trong thời kỳ mới.

Từ khóa: văn hóa học tập, văn hóa học tập số, kỷ nguyên số, học viên, sĩ quan quân đội

I. Đặt vấn đề

Bước sang thế kỷ XXI, nhân loại đang chứng kiến những biến đổi to lớn chưa từng có tiền lệ, trong đó toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế và sự bùng nổ của khoa học - công nghệ trở thành những động lực chủ yếu thúc đẩy sự phát triển của xã hội loài người. Sự cạnh tranh khốc liệt không chỉ diễn ra trong lĩnh vực kinh tế, chính trị, quốc phòng - an ninh mà còn

lan rộng đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội và trên phạm vi toàn cầu. Trong bối cảnh đó, “tất cả các tổ chức thuộc mọi loại hình đều phải học tập không chỉ để tồn tại mà còn để phát triển mạnh mẽ” (Michael Pearn, 1994). Quan điểm này hàm ý rằng, văn hóa học tập không còn là yếu tố mang tính lựa chọn mà đã trở thành một yêu cầu tất yếu, quyết định đến sự phát triển bền vững của mỗi tổ chức, trong đó có các cơ

¹ Giảng viên, Trường Sĩ quan Chính trị, Bộ Quốc phòng

sở đào tạo trong quân đội.

Trong bối cảnh toàn quân đang đẩy mạnh chuyển đổi số và từng bước hiện đại hóa quân đội, yêu cầu đặt ra đối với các trường sĩ quan quân đội không chỉ dừng lại ở việc truyền thụ tri thức quân sự, chính trị, khoa học mà còn phải xây dựng được một nền văn hóa học tập tiên tiến, có khả năng thích ứng nhanh với sự biến đổi của công nghệ và môi trường tác chiến hiện đại. Văn hóa học tập góp phần (1) hình thành và củng cố bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức và tinh thần trách nhiệm của học viên sĩ quan; (2) tạo điều kiện quan trọng để phát triển năng lực tự học, sáng tạo và thích ứng công nghệ của học viên trong kỷ nguyên số; (3) tạo động lực để nâng cao chất lượng đào tạo sĩ quan, bảo đảm sự kết hợp giữa lý thuyết - thực tiễn, giữa truyền thống - hiện đại. Trước bối cảnh xã hội ngày càng số hóa, chuyển đổi số trong giáo dục đại học đã trở thành một xu thế tất yếu và mang tính chiến lược, việc nghiên cứu chuyên sâu về xây dựng văn hóa học tập của học viên các trường sĩ quan quân đội trở thành yêu cầu cấp thiết. Đây không chỉ là giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo sĩ quan mà còn là yếu tố then chốt bảo đảm cho sự phát triển nguồn nhân lực quân sự chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới. Nghiên cứu này góp phần làm rõ cơ sở lý luận và thực tiễn về văn hóa học tập, phân tích đặc thù văn hóa học tập trong môi trường quân sự, đồng thời đề xuất những định hướng và giải pháp nhằm xây dựng văn hóa học tập tiên tiến, hiện đại, mang đậm bản sắc “Bộ đội Cụ Hồ” trong kỷ nguyên số.

II. Cơ sở lý thuyết

2.1. Khái niệm văn hóa học tập

Văn hóa học tập (*learning culture*) là một khái niệm được nhiều học giả

nghiên cứu từ góc độ giáo dục, xã hội học và quản trị tri thức. Watkins và Marsick (1993) cho rằng, văn hóa học tập chính là tổng thể những giá trị, niềm tin, chuẩn mực và thực tiễn được chia sẻ trong một tổ chức, qua đó khuyến khích các cá nhân và tập thể không ngừng học tập và phát triển, hướng tới việc hình thành “tổ chức học tập” (*learning organization*) có khả năng tự thích ứng và đổi mới liên tục [11]. Ở một cách tiếp cận khác, Schein (2010) nhấn mạnh rằng văn hóa học tập là một dạng đặc thù của văn hóa tổ chức, bao gồm những giả định cơ bản, giá trị cốt lõi và hành vi chung định hướng cách thức con người tiếp cận, xử lý và tái tạo tri thức trong quá trình phát triển [8]. Từ các quan điểm trên, có thể khái quát rằng: *văn hóa học tập là hệ thống giá trị, chuẩn mực, niềm tin, thái độ và hành vi định hướng hoạt động học tập của cá nhân và tập thể trong một cộng đồng giáo dục, qua đó hình thành bản sắc và uy tín riêng của mỗi cơ sở đào tạo.*

Trong môi trường hoạt động quân sự, văn hóa học tập mang tính đặc thù bởi văn hóa học tập không chỉ phản ánh phong cách học tập cá nhân mà còn gắn liền với truyền thống, kỷ luật và mục tiêu đào tạo của các nhà trường. Các nghiên cứu quốc tế của Schatz, Fautua, Stodd & Reitz (2017) nhấn mạnh việc học viên ở các nhà trường quân đội phải thích ứng nhanh với công nghệ mới, mở rộng kỹ năng phản biện và tự học để đáp ứng thực tế biến đổi toàn cầu [9]. Ngoài ra, Haines & Sands (2020-2021) trong các nghiên cứu về năng lực văn hóa (*cross-cultural competence*) cho rằng văn hóa học tập liên quan mật thiết tới khả năng tiếp nhận tri thức đa chiều, xử lý thông tin trong môi trường số, hợp tác và học tập qua các nền tảng số [7]. Ở Việt Nam, công trình nghiên cứu của nhóm tác

giả Dương Văn Tào và Trần Quốc Khanh (2023) cho thấy môi trường tổ chức, nhận thức và hỗ trợ công nghệ đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển văn hóa học tập cho học viên sĩ quan [10]. Do đó, văn hóa học tập của học viên ở các trường sĩ quan quân đội là hệ thống những giá trị, niềm tin, chuẩn mực, thái độ và hành vi học tập được hình thành trong môi trường quân sự đặc thù, vừa phản ánh phong cách học tập cá nhân, vừa gắn liền với truyền thống, kỷ luật và mục tiêu đào tạo sĩ quan. Văn hóa này không chỉ định hướng việc chiếm lĩnh tri thức chuyên môn mà còn gắn chặt với phẩm chất chính trị, đạo đức, tinh thần kỷ luật, đồng thời thích ứng với sự thay đổi của kỷ nguyên số, xã hội học tập số.

Trong bối cảnh chuyển đổi số hiện nay, văn hóa học tập số (*digital learning culture*) được xem là một bước phát triển mới của văn hóa học tập truyền thống, trong đó các giá trị, niềm tin và hành vi học tập được định hình quanh việc sử dụng công nghệ số như công cụ trung tâm để tiếp cận, chia sẻ và tái tạo tri thức. Theo OECD (2021), văn hóa học tập số không chỉ dừng lại ở việc ứng dụng công nghệ vào hoạt động dạy và học mà còn là sự thay đổi căn bản trong tư duy, giá trị và hành vi học tập, hướng đến tính mở, linh hoạt, hợp tác và liên kết tri thức toàn cầu [12]. Trong môi trường quân sự, văn hóa học tập số mang những đặc thù riêng như tính kỷ luật, bảo mật và chính quy trong sử dụng công nghệ; tinh thần tự học, tự quản lý tri thức trên nền tảng số; khả năng phối hợp, chia sẻ tri thức tập thể trong giáo dục đào tạo và năng lực thích ứng nhanh với các công nghệ mới. Như vậy, văn hóa học tập số trong quân đội không chỉ là sự thay đổi phương thức học tập mà còn là chuyển đổi về tư duy học tập, tổ chức học tập và quản trị tri thức quân sự, góp phần

hình thành cho người học viên có bản lĩnh chính trị vững vàng, năng lực số hiện đại và tinh thần trách nhiệm cao.

Song song với đó, **học tập suốt đời trong quân đội** là một trụ cột quan trọng của việc xây dựng văn hóa học tập hiện đại, thể hiện tư duy “*học tập suốt đời để dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám hy sinh vì lợi ích chung, để trở thành người có ích cho xã hội*” [5]. Đối với môi trường giáo dục dân sự, học tập suốt đời chủ yếu nhằm thích ứng với thay đổi nghề nghiệp và xã hội, thì trong quân đội, khái niệm này mang nội hàm sâu sắc hơn, gắn với lý tưởng chính trị, kỷ luật và sứ mệnh chiến đấu của người quân nhân. Học tập suốt đời trong quân đội thể hiện ở tinh thần tự rèn luyện, tự hoàn thiện bản thân để đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ ngày càng cao; thường xuyên cập nhật tri thức về khoa học quân sự, công nghệ quốc phòng, lý luận chính trị và kỹ năng số; đồng thời duy trì thái độ học tập chủ động, cầu thị và sáng tạo. Mỗi quan hệ giữa văn hóa học tập số và học tập suốt đời trong quân đội là mối quan hệ bổ trợ, tương tác: văn hóa học tập số tạo môi trường và động lực cho học tập suốt đời, còn học tập suốt đời bảo đảm tính bền vững và chiều sâu của văn hóa học tập số, qua đó góp phần xây dựng đội ngũ sĩ quan “*vững chính trị, giỏi chuyên môn, tinh thông công nghệ và thích ứng linh hoạt với kỷ nguyên số*”.

Văn hóa học tập của học viên ở các trường sĩ quan quân đội bao gồm: (i) ý thức kỷ luật và chấp hành nghiêm ngặt quy định trong học tập; (ii) tinh thần tự giác, chủ động và sáng tạo trong lĩnh hội tri thức; (iii) sự gắn kết tập thể, đề cao trách nhiệm và tinh thần đồng đội; (iv) sự thống nhất giữa học tập lý thuyết với rèn luyện thực hành, thao trường, bãi tập; và

(v) niềm tin vững chắc vào mục tiêu, lý tưởng cách mạng, xây dựng phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ”. Những yếu tố này tạo nên một nền VHHT mang bản sắc riêng, vừa kế thừa truyền thống quân đội nhân dân Việt Nam, vừa thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục và chuyển đổi số trong thời kỳ hiện nay.

2.2. Đặc điểm văn hóa học tập trong kỷ nguyên số

Trong nền giáo dục hiện đại, kỷ nguyên số mở ra một thời kỳ học tập mới khi tri thức không còn bị giới hạn trong khuôn khổ lớp học truyền thống mà được số hóa, mạng hóa và lan tỏa toàn cầu, đòi hỏi mỗi cá nhân phải thích ứng linh hoạt với công nghệ, tư duy mở và năng lực tự học suốt đời để đáp ứng yêu cầu đổi mới và phát triển bền vững. Kỷ nguyên số tạo ra những đặc trưng mới của văn hóa học tập sau:

- *Học tập suốt đời*: Kỷ nguyên số làm mờ ranh giới giữa thời gian học tập chính thức tại nhà trường và quá trình học tập sau khi tốt nghiệp, từ đó định hình văn hóa học tập theo hướng liên tục và không ngừng nghỉ. Với tốc độ đổi mới tri thức và công nghệ ngày càng nhanh, năng lực nghề nghiệp của sĩ quan không còn chỉ phụ thuộc vào những kiến thức đã được truyền thụ trong chương trình đào tạo chính quy; thay vào đó, khả năng cập nhật, tiếp thu và tái tạo tri thức mới liên tục trở thành yếu tố quyết định năng lực thực tiễn. Do vậy, văn hóa học tập cần khuyến khích mỗi học viên nhận thức học tập là quá trình suốt đời chủ động lập kế hoạch phát triển năng lực cá nhân, tham gia các khóa bồi dưỡng ngắn hạn, tự học qua các nguồn học liệu số và đánh giá liên tục kết quả học tập. Ở cấp tổ chức, nhà trường phải xây dựng cơ chế hỗ trợ học tập suốt đời thông qua hệ thống

học tập liên tục, công nhận tín chỉ ngoài chương trình chính quy và tạo điều kiện cho học viên tiếp cận các chứng chỉ nghề nghiệp, micro-credential phù hợp chức năng, nhiệm vụ quân sự. Việc phổ biến và lồng ghép nguyên tắc học tập suốt đời vào nội dung giáo dục chính quy góp phần định hình thái độ chủ động học hỏi, giảm thiểu nguy cơ lạc hậu về kiến thức trong môi trường chiến tranh công nghệ cao.

- *Tính mở và tính kết nối*: Trong kỷ nguyên số, tri thức, tài nguyên học tập, và cơ hội tương tác không còn bị giới hạn trong phạm vi địa lý hay giờ học cụ thể mà được chia sẻ qua mạng lưới số, kho học liệu mở, khóa học trực tuyến và nền tảng hợp tác học tập. Tính kết nối không chỉ tạo điều kiện cho học viên tiếp cận nhanh các nghiên cứu, mô hình và công nghệ tiên tiến trên thế giới mà còn thúc đẩy học tập cộng tác, trao đổi, phản biện, hợp tác giải quyết vấn đề giữa các cá nhân và nhóm học tập trong và ngoài quân đội. Tuy nhiên, trong môi trường quân sự, tính mở cần được cân bằng với yêu cầu bảo mật thông tin; do đó, văn hóa học tập mở trong trường sĩ quan phải được tổ chức thông minh: phân loại tài nguyên mở, thiết lập vùng tri thức công khai và vùng tri thức nhạy cảm, đồng thời trang bị nguyên tắc, kỹ năng đánh giá nguồn tin để tránh lệ thuộc vào thông tin chưa được kiểm chứng. Về tổ chức, khuyến khích hình thành các cộng đồng thực hành (communities of practice) nội bộ và liên trường, đồng thời thiết lập các kênh kết nối an toàn với đối tác nghiên cứu, học thuật trong nước và quốc tế nhằm tăng cường trao đổi học thuật có kiểm soát.

- *Đề cao tính tự chủ*: Kỷ nguyên số trao quyền cho người học nhiều hơn: từ việc lựa chọn nội dung đến việc thiết kế lộ trình học tập cá nhân. Ở cấp độ cá nhân,

tính tự chủ biểu hiện qua năng lực tự điều chỉnh học tập (self-regulated learning) bao gồm đặt mục tiêu học tập, lập kế hoạch, giám sát tiến trình, tìm kiếm và lựa chọn nguồn học liệu phù hợp, cũng như tự đánh giá kết quả. Với học viên sĩ quan, tính tự chủ còn mang ý nghĩa chiến lược: trong điều kiện thời gian hạn chế và nhiều nhiệm vụ song hành, khả năng tổ chức học tập cá nhân, tận dụng kho học liệu số, và học theo nhịp cá nhân giúp duy trì tiến độ phát triển năng lực nghề nghiệp. Do vậy, văn hóa học tập cần khuyến khích và rèn luyện các kỹ năng metacognitive (nhận thức về nhận thức), cung cấp công cụ hỗ trợ như học vụ hướng dẫn, hợp đồng học tập, mentoring và các module học cách học (learning how to learn).

- *Đa dạng phương thức học tập*: Văn hóa học tập trong kỷ nguyên số đặc trưng bởi sự đa dạng hoá phương thức tiếp cận tri thức: từ hình thức truyền thụ trực tiếp truyền thống tới lớp học online (blended-learning), học trực tuyến đồng bộ/không đồng bộ, học qua dự án (project-based learning), mô phỏng tác chiến, thực tế ảo (VR) và học trải nghiệm (experiential learning). Sự đa dạng này không chỉ phong phú hoá cách thức truyền đạt kiến thức mà còn tăng khả năng thực hành, rèn luyện kỹ năng nghề nghiệp trong môi trường mô phỏng an toàn và chi phí hiệu quả. Đối với đào tạo sĩ quan, các phương thức như mô phỏng chiến thuật, huấn luyện thông qua tình huống số hóa và bài tập tình huống liên ngành giúp liên kết chặt chẽ kiến thức lý thuyết với kỹ năng chỉ huy, ra quyết định trong điều kiện phức tạp. Đồng thời, đa dạng hoá phương thức yêu cầu đổi mới hình thức đánh giá: giảm trọng số đánh giá bằng kiểm tra kiến thức thuần túy, tăng cường đánh giá theo năng lực, theo dự án và đánh giá quá trình nhằm phản ánh

thực chất năng lực vận dụng kiến thức và thái độ học tập. Do đó, xây dựng văn hóa học tập hiện đại phải đi đôi với đổi mới phương pháp giảng dạy, thiết kế bài học linh hoạt và nâng cao năng lực sử dụng công cụ số cho cả giảng viên lẫn học viên.

2.3. Đặc thù văn hóa học tập ở các trường sĩ quan quân đội

Văn hóa học tập của học viên ở các trường sĩ quan quân đội là một hiện tượng xã hội - sự phạm đặc thù mang dấu ấn khác biệt căn bản so với môi trường giáo dục dân sự. Bản chất đặc thù ấy được quy định bởi mục tiêu đào tạo và đặc điểm hoạt động quân sự vốn đòi hỏi tính kỷ luật nghiêm minh, sự chính quy và tác phong khoa học. Trong bối cảnh đó, kỷ luật trở thành chuẩn mực cốt lõi, định hình lối sống và phong cách học tập của học viên: mọi kế hoạch, nội dung và phương thức học tập đều được thực hiện theo chế độ thống nhất, chặt chẽ. Việc chấp hành nghiêm ngặt quy định không chỉ bảo đảm tính hiệu quả trong quản lý đào tạo, mà còn góp phần rèn luyện phẩm chất phục tùng mệnh lệnh, hình thành bản lĩnh và phong cách công tác cần thiết cho người sĩ quan. Song song với đó, văn hóa học tập còn được biểu hiện ở sự gắn kết cộng đồng tập thể. Học viên sinh hoạt và học tập trong tổ chức biên chế tiểu đội, trung đội, đại đội, từ đó hình thành tinh thần đồng đội, ý thức trách nhiệm tập thể và năng lực phối hợp, đây chính là những yếu tố tạo nên sức mạnh đoàn kết, hỗ trợ nhau tiến bộ trong học tập và rèn luyện.

Đặc trưng văn hóa học tập trong các trường sĩ quan quân đội còn được thể hiện qua định hướng chính trị - tư tưởng và sự gắn kết chặt chẽ giữa lý thuyết với thực tiễn. Mọi hoạt động học tập đều đặt dưới mục tiêu xây dựng người sĩ quan có bản

lĩnh chính trị vững vàng, phẩm chất đạo đức cách mạng trong sáng, tuyệt đối trung thành với Đảng, Tổ quốc và nhân dân. Điều này không chỉ được cụ thể hóa trong nội dung chương trình đào tạo, mà còn hiện diện trong các hoạt động giáo dục chính trị, sinh hoạt tập thể và môi trường rèn luyện toàn diện. Đồng thời, văn hóa học tập quân sự đề cao sự thống nhất giữa “giảng đường” và “thao trường”, giữa tri thức khoa học và kỹ năng thực hành. Học viên không chỉ tiếp thu tri thức quân sự, khoa học xã hội - nhân văn và kỹ thuật công nghệ hiện đại, mà còn kiểm nghiệm, phát triển chúng thông qua huấn luyện, diễn tập, thực hành chiến thuật. Chính sự kết nối hữu cơ giữa lý luận và thực tiễn này đã tạo nên diện mạo đặc trưng, bảo đảm cho người sĩ quan tương lai có khả năng tư duy khoa học, năng lực chỉ huy, huấn luyện và thích ứng linh hoạt trước những yêu cầu, thách thức của sự nghiệp xây dựng quân đội trong giai đoạn mới.

Trong kỷ nguyên số, những đặc thù trên tiếp tục phát huy giá trị nhưng cũng đặt ra yêu cầu mới. Tính kỷ luật cần được mở rộng sang việc tuân thủ kỷ luật số và an toàn thông tin; tinh thần tập thể cần được phát triển trong các cộng đồng học tập số, kết nối liên trường; định hướng chính trị - tư tưởng phải gắn với năng lực làm chủ công nghệ và khả năng sàng lọc thông tin đa chiều; còn sự thống nhất giữa lý thuyết và thực tiễn ngày càng dựa vào công nghệ mô phỏng, học liệu số và các nền tảng e-learning để bảo đảm tính hiệu quả, an toàn và tiết kiệm. Như vậy, văn hóa học tập ở các trường sĩ quan quân đội vừa mang bản sắc riêng của quân đội nhân dân Việt Nam, vừa thích ứng với xu thế chuyển đổi số, tạo nền tảng quan trọng cho quá trình đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo trong quân đội.

III. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng phương pháp nghiên cứu định tính, chủ yếu dựa vào **thu thập dữ liệu thứ cấp** và **phân tích nội dung**. Các nguồn dữ liệu bao gồm: văn kiện, chỉ thị, nghị quyết của Đảng và Quân đội về giáo dục - đào tạo; các công trình nghiên cứu, bài báo khoa học liên quan đến văn hóa học tập và chuyển đổi số cùng với báo cáo, tài liệu thực tiễn từ các học viện, trường sĩ quan quân đội. Trên cơ sở đó, nghiên cứu tiến hành phân tích, so sánh và đối chiếu để nhận diện đặc điểm, yêu cầu của văn hóa học tập trong kỷ nguyên số, đồng thời chỉ ra những đặc thù trong môi trường quân sự. Kết quả phân tích là nền tảng để đề xuất các giải pháp xây dựng văn hóa học tập phù hợp cho học viên sĩ quan, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo trong tình hình mới.

IV. Kết quả và thảo luận

4.1. Thực trạng văn hóa học tập của học viên ở các trường sĩ quan quân đội trong kỷ nguyên số

Trong bối cảnh chuyển đổi số, văn hóa học tập của học viên ở các trường sĩ quan quân đội đã đạt được một số kết quả tích cực, thể hiện rõ qua ý thức, thái độ và kỹ năng học tập. Học viên có ý thức kỷ luật cao, chấp hành nghiêm túc chế độ, quy định học tập trong môi trường số, từ việc sử dụng các nền tảng quản lý học tập (LMS) đến việc tham gia các lớp học trực tuyến theo đúng kế hoạch. Tinh thần trách nhiệm trong việc tiếp thu tri thức, rèn luyện kỹ năng học tập cũng như sự chủ động tham gia vào các hoạt động học tập trực tuyến, học liệu số và thảo luận nhóm của học viên ngày càng được nâng cao. Một số nhà trường bước đầu đã chủ động đầu tư, sử dụng thí điểm các phương tiện thông minh như màn hình thông minh

4K, 5K, hệ thống thu, phát tín hiệu hình ảnh và âm thanh từ xa, bảng trắng kỹ thuật số, học liệu số như: Giáo án điện tử, bài giảng điện tử, tài liệu tham khảo điện tử... gắn với phương pháp giảng dạy theo hướng tích cực gợi mở, nêu vấn đề, ra tình huống, học nhóm, định hướng nghiên cứu cho học viên. Cùng với đó, hệ thống nhà trường quân đội đang được quy hoạch, đầu tư đồng bộ để hòa nhập với hệ thống giáo dục quốc gia và hội nhập quốc tế; một số nhà trường như Học viện Quân y, Học viện Kỹ thuật quân sự, Trường Quân sự Bộ tư lệnh thủ đô, Trường Sĩ quan Thông tin đã chủ động xây dựng trung tâm điều hành huấn luyện, các phòng học và thư viện số hiện đại, liên thông [3].

Việc đánh giá mức độ chuyển đổi số trong các học viện, trường sĩ quan quân đội hiện nay được thực hiện theo sáu tiêu chí do Bộ Quốc phòng quy định, bao gồm: nhận thức số; thể chế số; hạ tầng số; ứng dụng và dữ liệu số; bảo đảm an toàn thông tin, an ninh mạng; và nhân lực số. Theo kết quả xếp hạng mức độ chuyển đổi số trong các cơ quan, đơn vị thuộc Bộ Quốc phòng ban hành kèm theo Quyết định số 3338/QĐ-BQP ngày 02/8/2024 về *“Bộ tiêu chí đánh giá, xếp hạng mức độ chuyển đổi số trong các cơ quan, đơn vị Bộ Quốc phòng”*, trong năm khối cơ quan, đơn vị được xếp hạng chuyển đổi số gồm: khối các cơ quan Bộ Quốc phòng; khối các quân khu, quân đoàn; khối các quân chủng, binh chủng; khối các học viện, nhà trường, bệnh viện, trung tâm; và khối các đơn vị kinh tế, doanh nghiệp Quân đội thì khối các học viện, nhà trường, bệnh viện, trung tâm trong Quân đội đứng đầu về mức độ chuyển đổi số. Tiêu biểu trong nhóm này có Học viện Quốc phòng, Học viện Quân y, Học viện Kỹ thuật Quân sự, Trường Sĩ quan Chính trị, Trường Sĩ quan

Thông tin là những đơn vị đi đầu trong việc xây dựng hạ tầng số, triển khai hệ thống quản lý học tập điện tử và hình thành môi trường giáo dục thông minh, hiện đại [2]. Những chuyển biến này góp phần thúc đẩy môi trường học tập hiện đại, tạo điều kiện cho học viên từng bước hình thành kỹ năng khai thác nguồn tài nguyên số, sử dụng phần mềm hỗ trợ học tập, học viên sĩ quan không chỉ tiếp cận được phương thức học tập hiện đại mà còn bước đầu thích ứng với yêu cầu của nền giáo dục quân sự trong kỷ nguyên số.

Tuy nhiên, bên cạnh các ưu điểm, văn hóa học tập của học viên ở các trường sĩ quan quân đội vẫn còn bộc lộ những hạn chế nhất định. Một bộ phận học viên còn yếu về năng lực tự học, tự nghiên cứu, thiếu kỹ năng quản lý thời gian, tìm kiếm và xử lý thông tin, dẫn đến sự phụ thuộc nhiều vào sự chỉ dẫn trực tiếp của giảng viên. Điều này làm giảm tính chủ động và sáng tạo trong tiếp cận tri thức. Khả năng khai thác, ứng dụng các nguồn học liệu số và công cụ công nghệ hiện đại còn hạn chế, chưa đáp ứng được yêu cầu của quá trình chuyển đổi số trong giáo dục đại học. Thêm vào đó, cơ sở hạ tầng công nghệ thông tin và môi trường học tập trực tuyến tại một số nhà trường chưa đồng bộ, chưa thực sự tạo điều kiện tối ưu cho học viên phát triển văn hóa học tập số. Những hạn chế này nếu không được khắc phục kịp thời sẽ trở thành lực cản trong quá trình hình thành, củng cố và phát triển văn hóa học tập của học viên ở các trường sĩ quan quân đội trong kỷ nguyên số.

4.2. Các yếu tố ảnh hưởng tới văn hóa học tập của học viên ở các trường sĩ quan quân đội trong kỷ nguyên số

- Sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy, Ban giám hiệu và cơ quan chức năng: Đây

là yếu tố cốt lõi, mang tính quyết định bởi nó định hướng tổng thể cho việc hình thành và phát triển văn hóa học tập trong nhà trường quân đội. Nếu không có sự lãnh đạo thống nhất, mọi nỗ lực về cơ sở vật chất, chương trình đào tạo hay công nghệ đều khó phát huy hiệu quả. Sự lãnh đạo vừa bảo đảm tính chính trị - tư tưởng, vừa tạo cơ chế tổ chức để văn hóa học tập trở thành một giá trị bền vững, lan tỏa trong toàn bộ tập thể.

- Trình độ công nghệ số của giảng viên và học viên: Yếu tố này giữ vai trò động lực phát triển, trực tiếp quyết định chất lượng và chiều sâu của văn hóa học tập trong bối cảnh chuyển đổi số. Giảng viên có trình độ công nghệ cao sẽ định hướng phương pháp học tập mới, kích thích tư duy số của học viên; ngược lại, nếu giảng viên hạn chế về công nghệ, học viên cũng khó tiếp cận tri thức hiện đại. Ở chiều ngược lại, năng lực số của học viên phản ánh tính chủ động, sáng tạo để biến tri thức thành năng lực thực tiễn.

- Động cơ và mục tiêu học tập cá nhân: Đây là yếu tố nội lực bên trong, mang tính quyết định đến thái độ và hành vi học tập. Nếu lãnh đạo và giảng viên tạo định hướng từ bên ngoài, thì động cơ cá nhân chính là sức mạnh thúc đẩy từ bên trong, quyết định việc học viên có duy trì được tính tích cực, kiên trì, sáng tạo hay không. Trong thực tiễn, nhiều học viên có điều kiện học tập tốt nhưng nếu thiếu động cơ đúng đắn thì hiệu quả học tập vẫn thấp; ngược lại, học viên có động cơ mạnh mẽ thường tìm mọi cách vượt qua khó khăn để đạt kết quả cao.

- Cơ sở vật chất và hạ tầng công nghệ: Đây là yếu tố điều kiện bảo đảm, có tác động gián tiếp nhưng rất quan trọng. Một môi trường học tập hiện đại với thư

viện số, hệ thống quản lý học tập (LMS), phòng học thông minh, mạng Internet quân sự an toàn... sẽ tạo nền tảng vững chắc cho việc phát huy tính tự học, tự nghiên cứu của học viên. Tuy nhiên, nếu thiếu sự lãnh đạo định hướng hoặc động cơ học tập cá nhân, thì cơ sở vật chất hiện đại cũng chưa chắc phát huy hiệu quả tối đa.

- Môi trường văn hóa - quân sự đặc thù: Đây là yếu tố nền tảng chi phối, tạo ra sự khác biệt căn bản giữa văn hóa học tập quân sự và văn hóa học tập dân sự. Môi trường kỷ luật nghiêm ngặt, tính tập thể cao, gắn bó đồng đội và định hướng chính trị vững vàng vừa tạo sức ép rèn luyện, vừa nuôi dưỡng phẩm chất tự giác, trách nhiệm. Tuy nhiên, trong bối cảnh kỷ nguyên số, môi trường quân sự còn đặt ra yêu cầu đặc thù về an toàn, an ninh thông tin, đây là một thách thức không nhỏ khi triển khai học tập trực tuyến và khai thác học liệu số.

4.3. Giải pháp xây dựng văn hóa học tập của học viên ở các trường sĩ quan quân đội trong kỷ nguyên số

Để hình thành và phát triển văn hóa học tập phù hợp với yêu cầu đổi mới giáo dục và chuyển đổi số, các trường sĩ quan quân đội cần triển khai đồng bộ các giải pháp sau:

- *Xây dựng hệ giá trị cốt lõi của văn hóa học tập*: Văn hóa học tập trong các trường sĩ quan cần được định hình trên cơ sở một hệ giá trị cốt lõi bao gồm: *kỷ luật - tự chủ - sáng tạo - trách nhiệm - học tập suốt đời*. Hệ giá trị này vừa kế thừa truyền thống của quân đội nhân dân Việt Nam, vừa thể hiện tinh thần hội nhập trong kỷ nguyên số. Kỷ luật bảo đảm tính thống nhất và nghiêm túc trong học tập; tự chủ phản ánh năng lực làm chủ tri thức của cá nhân; sáng tạo khuyến khích việc áp dụng

tri thức vào thực tiễn huấn luyện và chỉ huy; trách nhiệm thể hiện sự gắn bó giữa học tập cá nhân với nhiệm vụ tập thể; và học tập suốt đời là định hướng chiến lược nhằm đáp ứng yêu cầu chiến tranh công nghệ cao.

- *Nâng cao năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên*: Để khắc phục tình trạng thụ động trong học tập, cần đưa các kỹ năng thiết yếu như quản lý thời gian, phương pháp học tập độc lập, kỹ năng tìm kiếm và đánh giá thông tin số, phân tích và xử lý dữ liệu vào nội dung đào tạo. Giảng viên cần thường xuyên giao nhiệm vụ học tập mở, khuyến khích học viên khai thác nhiều nguồn học liệu khác nhau, đặc biệt là học liệu điện tử. Việc tổ chức các buổi học theo hình thức seminar, thảo luận nhóm, nghiên cứu tình huống sẽ tạo điều kiện để học viên phát triển năng lực nghiên cứu, tư duy phản biện và tính sáng tạo.

- *Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ số trong hoạt động dạy - học*: Công nghệ số cần được coi là công cụ chiến lược để đổi mới phương pháp dạy học. Các trường sĩ quan cần tập trung xây dựng và chuẩn hóa hệ thống học liệu số (giáo trình điện tử, video bài giảng, ngân hàng câu hỏi, tình huống), phát triển hệ thống quản lý học tập (LMS) phục vụ học tập trực tuyến và kết hợp trực tiếp - trực tuyến (blended learning). Đồng thời, cần mạnh dạn ứng dụng các công nghệ hiện đại như mô phỏng, thực tế ảo (VR), thực tế tăng cường (AR) trong huấn luyện quân sự, giúp học viên rèn luyện kỹ năng chỉ huy, thao tác chiến thuật trong môi trường ảo an toàn, tiết kiệm chi phí và thời gian.

- *Phát huy vai trò của giảng viên và cán bộ quản lý*: Giảng viên cần được xác định là “trung tâm lan tỏa” văn hóa

học tập trong nhà trường. Họ không chỉ làm nhiệm vụ truyền đạt tri thức mà còn là người hướng dẫn, hỗ trợ, khích lệ tinh thần học tập chủ động của học viên. Trong bối cảnh chuyển đổi số, giảng viên phải trở thành tấm gương trong việc ứng dụng công nghệ, đổi mới phương pháp dạy học, sử dụng thành thạo công cụ số. Đồng thời, đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục cần quan tâm xây dựng môi trường học tập kỷ luật, dân chủ, nhân văn, khuyến khích đổi mới sáng tạo và bảo đảm sự thống nhất giữa giảng đường, thao trường, không gian số.

- *Xây dựng môi trường học tập thông minh, an toàn*: Cần thiết lập một môi trường học tập kết hợp hài hòa giữa không gian học tập truyền thống và không gian số, tạo điều kiện thuận lợi để học viên tiếp cận tri thức mọi lúc, mọi nơi. Trong môi trường quân sự đặc thù, cần đặc biệt chú trọng đến vấn đề an toàn, an ninh thông tin, do đó cần trang bị cho học viên kiến thức, kỹ năng nhận diện thông tin sai lệch, phòng chống tác động tiêu cực từ chiến tranh thông tin, “diễn biến hòa bình” trên không gian mạng, qua đó củng cố lập trường tư tưởng vững vàng trong học tập và nghiên cứu. Việc đầu tư đồng bộ cơ sở hạ tầng công nghệ, hệ thống mạng nội bộ an toàn, cùng các giải pháp bảo mật dữ liệu sẽ bảo đảm cho quá trình học tập số diễn ra hiệu quả, tin cậy, không bị tác động tiêu cực từ bên ngoài.

Để các giải pháp trên được triển khai khả thi và hiệu quả, cần cụ thể hóa trách nhiệm và nội dung hành động theo từng chủ thể, cấp độ thực hiện trong hệ thống nhà trường quân đội, đồng thời xác định các điều kiện bảo đảm tương ứng.

Đối với các trường sĩ quan quân đội: cần xây dựng chiến lược phát triển văn hóa học tập gắn với chiến lược chuyển

đổi số của đơn vị. Các nhà trường cần đầu tư, nâng cấp hạ tầng công nghệ thông tin, hệ thống quản lý học tập (LMS), thư viện điện tử và trung tâm học liệu số, đồng thời, ban hành các quy chế khuyến khích đổi mới phương pháp dạy - học, phát triển học liệu mở, thúc đẩy chia sẻ tri thức trên môi trường số. Các nhà trường cần xây dựng môi trường học tập lành mạnh, dân chủ, khuyến khích sáng tạo và lấy người học làm trung tâm. Ngoài ra, việc tăng cường hợp tác, chia sẻ học liệu và kinh nghiệm giữa các học viện, nhà trường trong toàn quân sẽ tạo nên mạng lưới học tập thống nhất, hiện đại, góp phần củng cố và phát triển văn hóa học tập quân đội trong kỷ nguyên số

Đối với các cấp quản lý (Phòng, Khoa, Ban, Hệ, Tiểu đoàn, lớp, đại đội): tăng cường theo dõi, kiểm tra và đánh giá việc thực hiện chuyển đổi số trong giảng dạy và học tập; kịp thời hỗ trợ kỹ thuật, chuyên môn cho giảng viên và học viên. Cấp quản lý cần chủ động phát hiện, biểu dương, khen thưởng các sáng kiến, giải pháp ứng dụng công nghệ số trong giảng dạy, huấn luyện; đồng thời phối hợp với các cơ sở đào tạo, doanh nghiệp công nghệ để tổ chức tập huấn, hội thảo nâng cao năng lực số cho đội ngũ nhà giáo và người học.

Đối với đội ngũ giảng viên: cần đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng kết hợp linh hoạt giữa trực tiếp và trực tuyến, khai thác hiệu quả các công cụ mô phỏng, thực tế ảo trong bài giảng. Giảng viên cần chủ động phát triển học liệu mở, video bài giảng, xây dựng môi trường học tập tương tác, lấy người học làm trung tâm. Giảng viên phải là tấm gương về học tập suốt đời, nâng cao năng lực số, kỹ năng sư phạm hiện đại và hướng dẫn

học viên phát triển kỹ năng tự học, tư duy phản biện, cùng ý thức bảo mật thông tin trong môi trường số.

Đối với đội ngũ học viên: cần phát huy tính chủ động, tự giác trong học tập; tích cực khai thác hiệu quả các nền tảng học tập số, thư viện điện tử, học liệu mở và tham gia các nhóm học tập trực tuyến, diễn đàn học thuật. Học viên phải nâng cao ý thức bảo vệ an toàn thông tin, tuân thủ nghiêm kỷ luật học tập trên không gian mạng, đồng thời mạnh dạn đề xuất sáng kiến ứng dụng công nghệ trong học tập, rèn luyện và nghiên cứu khoa học.

V. Kết luận

Chuyển đổi số giáo dục đại học ở các trường sĩ quan quân đội mang đến nhiều cơ hội học tập mới cho học viên, tuy nhiên cũng tiềm ẩn nguy cơ gia tăng khoảng cách tiếp cận giáo dục giữa người học. Xây dựng văn hóa học tập cho học viên các trường sĩ quan quân đội trong kỷ nguyên số là yêu cầu tất yếu, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo ở các trường sĩ quan quân đội đáp ứng nhiệm vụ xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại. Văn hóa học tập cần được định hình trên cơ sở kết hợp giữa kỷ luật quân sự và tinh thần sáng tạo, chủ động trong học tập số. Kết quả nghiên cứu khẳng định: việc xây dựng văn hóa học tập cho học viên không chỉ là trách nhiệm của cá nhân mà còn là nhiệm vụ chiến lược của nhà trường quân đội trong thời kỳ chuyển đổi số. Để đạt hiệu quả, cần có sự đồng bộ về chính sách, chương trình đào tạo, phương pháp giảng dạy, cơ sở hạ tầng và đặc biệt là sự thay đổi trong tư duy quản lý giáo dục./.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Bộ Tổng tham mưu Quân đội Nhân dân Việt Nam, (2022), *Kế hoạch Chuyển đổi số lĩnh vực giáo dục, đào tạo trong các nhà trường quân đội giai đoạn 2021 - 2025*, định hướng đến năm 2030, Hà Nội.
- [2]. Bộ Quốc Phòng (2024), *Quyết định số 3338/QĐ-BQP về “Ban hành Bộ tiêu chí đánh giá, xếp hạng mức độ chuyển đổi số trong các cơ quan, đơn vị Bộ Quốc phòng”*, ban hành ngày 02/ 8/2024, Hà Nội.
- [3]. Bộ Quốc phòng (2024), Đề án “Đổi mới công tác giáo dục khoa học xã hội và nhân văn trong nhà trường Quân đội nhân dân Việt Nam, (Quyết định số 3064/QĐ-BQP ngày 16/ 7/2024), Hà Nội.
- [4]. Phạm Châu Thành (2022), *Chuyển đổi phương pháp giảng dạy và đánh giá học viên trong điều kiện chuyển đổi số*, Hội thảo Nghiên cứu khoa học Khoa Kinh tế - Quản trị Trường Đại học Gia Định 2, 7-15.
- [5]. Tô Lâm (2025), *Học tập suốt đời để dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám hy sinh vì lợi ích chung*, Báo VnEconomy, đăng ngày 03/9/2025 (<https://vneconomy.vn/bai-viet-cua-tong-bi-thu-to-lam-hoc-tap-suot-doi.htm>)
- [6]. Thủ tướng Chính phủ (2022), Đề án “Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo giai đoạn 2022-2025, định hướng đến năm 2030”, Quyết định số 131/QĐ-TTg ngày 25/01/2022.
- [7]. Andrea Luna et al. (2025). *Establishing the Foundation for Technology Adoption: Profiles of Military Students in the Digital Age*. *Frontiers in Psychology*.
- [8]. Schein, E. H. (2010). *Organizational Culture and Leadership* (4th ed.). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- [9]. Schatz, Fautua, Stodd & Reitz, (2017), *The Changing Face of Military Learning*, *Journal of Military Learning*, April 2017, Army University Press.
- [10]. Duong Van Tao & Tran Quoc Khanh (2023), *Forming a Military Culture for Learners at the VNU National Defense and Security Training Center*, *VNU Journal of Science: Education Research*, Vol. 39, No. 1S (2023), trang 179-190.
- [11]. Watkins, K. E. & Marsick, V. J. (1993). *Sculpting the Learning Organization: Lessons in the Art & Science of Systemic Change*. San Francisco: Jossey-Bass.
- [12]. OECD (2021). *The Digital Learning Compass: Navigating the Future of Learning in the Digital Age*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.

BUILDING THE LEARNING CULTURE OF CADETS OF MILITARY OFFICER SCHOOLS IN THE DIGITAL ERA

*Do Trung Linh*²

Abstract: *In the context of strong digital transformation in the field of education and training, building the learning culture of cadets of military officer schools becomes an urgent requirement to meet the requirements of training high-quality military human resources. The research focuses on analyzing the theoretical basis of learning culture and e-learning culture in the military environment, clarifying the characteristics, current situation, and factors affecting the formation and development of students' learning culture in the digital era. On that basis, the study proposes a system of feasible solutions to develop a positive, creative, and sustainable learning culture, associated with the training characteristics of military schools, concretized according to each subject and implementation level (schools, management levels, lecturers, students). The research results not only contribute to supplementing the theoretical and practical basis for the development of learning culture in military educational institutions, but also orient the renovation of education and training in line with the roadmap of digital transformation in the whole army, meeting the requirements of building a revolutionary, regular, elite, and modern Vietnamese People's Army in the new period.*

Keywords: *learning culture, digital learning culture, digital era, cadets, military officers.*

² Lecturer, Political Officer Training College